

să-și explice și să-și verifice prin evaluare propriile sale valori. De aceea, standardele și indicatorii de performanță pe care universitățile le-au stabilit sub forma unor cerințe interne, sunt necesare de a fi corelate cu nevoile și așteptările beneficiarilor direcți și indirecti ai educației universitare.

Referințe bibliografice

1. Cucuș C., Pedagogie. Ediția a II revăzută și adăugată, Iași: Ed. Polirom, 2002.
2. Guțu VI., Pîslaru V., Grîu E., Tehnologii Educaționale. Ghid metodologic. Chișinău: Ed.Cartier Educațional, 1998.
3. Hohan-Renar I. Popa V. Learn fhinking. În: Sesiunea de comunicări științifice a cadrelor didactice, a cercetătorilor și a practicienilor. Tîrgoviște:Ed. University Press, 2004.
4. Manual de pedagogie contemporana (Partea I). Obiectul și temele fundamentale ale pedagogiei (Floreia Voiculescu). Cluj-Napoca: Risoprint, 2005
5. Repida T., Problematizarea în predarea-învățarea științelor educației (cadru teoretico-aplicativ). În: Studias Universitatis. nr. 5 (35). Chișinău 2010.
6. Todoran D., Individualitate și educație. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1974.
7. Practical Foresight': www.shapingtomorrow.com
8. Profiroiu M. Emergent planning and territorial prospective strategy – a new way for designing the future of urban settlements. În: Theoretical and Empirical Researches in Urban Management, Year 2, Number 4, 2007
9. Theoretical and Empirical Researches in Urban Management, Year 2, Number 4, 2007.
10. <https://pedagogia-inv-primar-si-prescolar-anul-i.wikispaces.com/>

ROLUL TINERILOR LIDERI ÎN MANIFESTAREA ȘI TRANSFORMAREA MACHIAVELLISMULUI POLITIC (CAZUL REPUBLICII MOLDOVA)

Cristina Lazariuc

Universitatea Tehnică a Moldovei

Când spunem *ajutor* ne gândim la Tineri. Când spunem *schimbare* ne gândim la Tineri. Când spunem *eficiență* ne gândim la Tineri. Când spunem *speranță* ne gândim la Tineri. Când spunem *viitor* ne gândim, din nou, la Tineri. Când spunem *politică*, ne gândim la *putere*. Când spunem *politică*, ne gândim la *bani*. Când spunem *politică*, ne gândim la *interese*. Când spunem *politică*, ne gândim la *decizie*. Dilema apare însă în momentul Când încercăm să spunem

Tinerii și politica, pentru că toți o să gândim diferit. În ce măsură se pot îmbina spiritul juvenil cu spiritul politicii? Sub ce formă se pot combina *ajutorul, schimbarea, eficiența, speranța, viitorul cu puterea, banii, interesele și decizia?*

În mod ideal, este dezirabil și oportun ca spiritul juvenil și spiritul politicii să se cupleze, astfel încât Tinerii să acorde *ajutor* în exercitarea corectă a *puterii*, să producă *schimbarea* în ierarhia acesteia, să confere *eficiență banilor* gestionați, să atribuie *speranță intereselor* reprezentate și să contribuie la construirea *viitorului țării* prin *decizii* corecte și fezabile. În mod real, însă, analizând situația din Republica Moldova, constatăm că există o stare de ignoranță, neîncredere și ezitare față de adevăratul potențial al Tinerilor. În Republica Moldova, omul politic este prea concentrat asupra lanțului acțional al obținerii, menținerii și exercitării cât mai durabile a *puterii*, ca să observe și să ia în considerație ideile propuse de un tânăr „prea tînăr”. În Republica Moldova, omul politic este prea imunizat de principiul machiavellismului în acțiunile sale orientate spre anumite scopuri, mai mult sau mai puțin nobile.

Analizând multidimensional societatea moldovenească în general și în cerc mai restrâns sfera politică observăm că afirmația „scopul scuză mijloacele” este din ce în ce mai des aplicată, devenind mobil al acțiunii politice și regula generală a jocului politic. În aceste condiții devine necesară determinarea locului și rolului tineretului în manifestarea machiavellismului politic în societatea moldovenească. Pentru a analiza corelația de tip „tineret-machiavellism politic” în cadrul tranziției spre democrație, este necesar de a studia și analiza specificul corelației „tineret-relație politică” în perioada de tranziție în vederea comprehensiunii adecvate a cauzelor ce sunt direct alimentate de lipsa de interes față de societate și față de politică. Eficiența transformărilor inovaționale în societate, depășirea situației critice în economie, cultură și politică sunt determinate, în mare parte, de încadrarea activă a tineretului în noile relații de producție, sociale și politice, precum și de starea lui morală. Cu cât personalitatea posedă un nivel de conștiință mai înalt, o educație și o pregătire profesională calificată și performantă, cu atât este mai înalt gradul de responsabilitate pentru comportarea în societate și pentru implicarea productivă în toate domeniile relevante ale ei. Astfel corelația „tineret-relație politică” în perioada de tranziție, pe de o parte, este fezabilă și condiționată de factori subiectivi și obiectivi; pe de altă parte, este una contradictorie, deoarece majoritatea tinerilor din Moldova sunt preocupați de multe alte probleme diferite de problema implicării și raționalizării activităților social-politice la diverse stadii și faze de realizare. Pe de o parte, relațiile politice specifice tinerilor sunt ritmice, accelerate și de perspectivă; pe de altă parte, sunt relații politice spontane, aritmice, cu efecte negative de durată. Aceasta se datorează preponderent sentimentului de nostalgie față de așa-numiții stimuli ai fostului

regim sovietic în raport cu tineretul, care astăzi au devenit principalele probleme juvenile:

- locul de muncă garantat;

- venitul stabil care asigura minimul de existență (cu o rublă cumpărai 10 pâini);

- asigurarea familiilor tinere cu spațiu locativ (familiile tinere din mediul urban puteau beneficia de apartamente, iar cei din mediul rural își puteau construi case);

- învățământul garantat și gratis.

Schimbările, realizate în Republica Moldova după declararea independenței, au determinat apariția unui nou sistem de stimuli pentru tineri, deja de o altă natură:

- dreptul la libera exprimare (aplicat pentru a critica acțiunile guvernamentale);

- diversitatea alternativelor de acțiune (dacă înainte oamenii erau obligați să fie „roboți” ce îndeplineau tot ceea ce li se spunea de sus, astăzi ei au alternative, pot alege de sine stătător să acționeze cum doresc);

- accesul liber la informație (astăzi tinerii au acces la diferite posturi de televiziune, radio, Internet, ei pot confrunta mai multe păreri despre unul și același eveniment, își pot forma o opinie proprie);

- libertatea de a circula, de a migra în alte țări (în special pentru a-și continua studiile în cele mai prestigioase instituții);

- concurența care stimulează inițiativa;

- o anumită îmbunătățire a condițiilor de trai la sate (gazificare, aprovizionarea cu apă).

Totodată, schimbările respective, realizate doar cantitativ, nu și calitativ, au determinat manifestarea unor fenomene cu caracter negativ în raport cu situația tinerilor:

- instabilitate, degradarea valorilor morale, tinerii nefiind pregătiți pentru schimbările radicale realizate rapid, fără o anumită logică;

- adâncirea prăpăstiei dintre cei bogați („oamenii de la putere”, care „au profitat de pe urma privatizării întreprinderilor de stat”) și cei săraci („oamenii de rând, care din cauza resurselor financiare insuficiente, sunt nevoiți să emigreze”);

- emigrarea forței de muncă tinere în străinătate din cauza lipsei locurilor de muncă, mijloacelor de existență;

- probleme sociale acute: alcoolismul, narcomania, delicvența etc.

- șomaj, lipsa locurilor de muncă și multitudinea de obstacole ce țin de angajare;

- stări de pasivism, apatie în rândurile tinerilor, generate de condițiile vulnerabile de trai;

- incertitudine politică generată de multitudinea de promisiuni din partea partidelor, care dezorientează electoratul juvenil, îi pun pe tineri în situația în care aceștia nu se pot decide cum să procedeze;

- scăderea substanțială a încrederii în instituțiile de stat, în partidele politice, nonparticiparea la viața politică: Tineretul devine tot mai închis în sine, mai neîncrezut în sine și în cei din jur.;

- înțelegerea greșită a democrației, libertății, independenței – doar ca „posibilitate de a face ce vrei, fără a respecta legile care există”, ca posibilitate de a cere drepturile ce ți se cuvin, uitând de obligațiuni. Foarte multe proiecte pun accentul pe drepturile tinerilor la viață, la libera exprimare, dar dacă întrebi tinerii care le sunt obligațiunile, ei nu știu nimic;

- slaba reprezentare a tinerilor în organele puterii.

Analizând cei trei poli conceptuali, spre care oscilează afirmația machiavellistă, om politic, scop și mijloc, deducem trei poziții posibile ale Tineretului în manifestarea machiavellismului politic moldovenesc: *tineretul ca om politic*, *tineretul ca scop* și *tineretul ca mijloc*.

I. Tineretul ca om politic - omul politic, în înțelesul strict al cuvântului, este acel individ care, prin conduită, ținută și prezență publică, reprezintă un model pentru societate. Din această perspectivă, putem afirma că puțini tineri au oportunitatea să obțină statutul de om politic, deși prin conduită, ținută și activism sunt demni de a fi luați drept modele pentru societate. Politica moldovenească are criterii diferite de selecție a oamenilor politici, punându-se accentul nu pe competență și competitivitate, ci pe resurse (bani, autoritate, influență) și cumătrism. Astfel, tinerilor li se invocă lipsa de experiență, vârsta, incapacitatea de a face față provocărilor lumii politice. Pentru ei este destul să participe la alegeri, iar politica să o lase în mâinile celor „maturi”. În Moldova „politica mare” este făcută de către foștii nomenclaturiști, precum și de către un grup de persoane care au putut accede la putere după mișcările naționale de la sf. anilor 80 ai sec. XX.

În Republica Moldova, pe parcursul celor două decenii de tranziție democratică, selectarea elitei se face mai mult în baza interesului de rudenie, de fidelitate, de slugărnicie, de corupere, prin cumpărarea posturilor administrative și electivă, decât în baza criteriului intelectual sau profesional. Goana după posturi era și rămâne dictată nu atât de factorul moral, de prestigiu, cât de atributele vechi, moștenite de la regimul comunist ce țin de interese mercantile, de avantaje unilaterale, privilegiu, de distanțarea de societate, de tendința de răzbunare pe cineva etc.

Cu alte cuvinte, la moment în cariera unei persoane din elită sînt câteva variante: cea mai răspândită este apartenența la un anumit partid, un astfel de politician este un lucrător activ în partid (și aici, de regulă, tineretul este acceptat cu plăcere). El participă la toate activitățile organizate de partid, este în relații

bune sau chiar prietenești cu liderii de partid, posibil au învățat/lucrat împreună, sau sunt cumătri/vecini/nănași, sau și una și alta. Activitatea de partid încă nu garantează tânărului viitoarea funcție elitară, dar dacă este destul de ambițios și în relații bune cu liderii de partid, un post într-un departament sau minister se poate de obținut, în cazuri mai rare și în parlament. Mulți din ei au trecut activitatea de partid, unii au înaintat din mediul funcționar – birocratic, dar nu toți sunt politicieni profesionali, adică nu toți au trecut școala lucrului politic de partid sau a aparatului birocratic (încă și mai puțini au studii de politologi).

II. Tineretul ca scop – guvernarea ar trebui să abordeze tinerii ca cea mai importantă resursă intelectuală și moral-spirituală, de care depinde prezentul și viitorul întregii societăți. Iar pentru ca să fie valorificată, resursa juvenilă trebuie percepută ca scop, ca obiectiv major. Guvernarea trebuie să investească resurse materiale, temporale și să depună mult efort pentru a forma la tineri o atitudine politică forte, o atitudine critică formată în raport cu fapte, evenimente și situații politice, care ulterior va servi pentru orientarea comportamentului lor în sfera politicii, obiectivându-se în planul acțiunii politice prin votare, suportul acordat regimului politic și modul de luare a deciziilor corecte și fezabile.

Pornind de la specificul țării noastre aș completa esența acestei poziții, tineretul ca scop, în felul următor: *“Tineretul în calitate de scop” servește drept promisiune electorală utilizată de concurenți pentru atingerea scopului propriu (puterea)*. În perioada electorală toate partidele vin cu oferte adresate tinerilor, în schimbul voturilor acestora. Ele promit că vor promova o politică orientată spre tineret, spre problemele și necesitățile acestora. Cu părere de rău aceste promisiuni rămân în mare parte doar pe hârtie sau în formă verbală, ceea ce și determină rata de participativitate tot mai scăzută a tinerilor la alegeri. În calitate de exemplu în acest sens poate servi numirea în funcția de Ministru al Tineretului și Sportului a unui tânăr sub argumentul că numai un tânăr poate ști mai bine necesitățile tinerilor, iar având împuterniciri poate întreprinde pași concreți în vederea satisfacerii acestor necesități. Acest lucru, însă, nu reprezintă nimic altceva decât utilizarea repetată a *tineretului* în calitate de instrument de creare a imaginii și cucerire a unui segment mai larg de electori. În realitate în spatele tânărului Ministru stă un matur care trage ațele.

III. Tineretul ca mijloc – la acest capitol stăm foarte bine. De cele mai dese ori tinerii sunt utilizați în calitate de mijloc de către actorii politici în atingerea scopurilor înguste ale acestora. Spre exemplu, un element de structură a partidelor politice constituie Organizațiile de tineret, care în perioada electorală devin instrumente perfecte de lucru în teritoriu: lipirea afișelor electorale, distribuirea fluturașilor, foilor volante, agitația electorală ș.a. Iar ceea ce ține de întocmirea listelor electorale se atribuie membrilor maturi, sau în cel mai bun caz li se oferă tinerilor primele poziții de la capătul listei. Astfel, problema cu care se confruntă aceste organizații este legată de nonpromovarea ierarhică în

funcții eligibile. Dacă ești tânăr, fii bun și stai unde îți este locul. În această direcție, tineretul merituos și cu potențial valoric nu poate fi promovat. O recomandare constructivă pentru partidele politice ar fi: promovarea tineretului cu potențial, consolidarea rândurilor de partid cu noi membri tineri și perpetuarea doctrinară cu implicarea lor cât mai activă. În calitate de lideri ai ONG-urilor, în campania electorală unii tineri sunt utilizați drept „argument electoral”, în susținerea unui candidat (formațiune politică) sau altul. Un alt exemplu ar fi utilizarea trăsăturilor de personalitate a unui tânăr care se bucură de popularitate în rândul alegătorilor, în scopul obținerii cât mai multor mandate în Parlament. Aici avem cazul lui Dorin Chirtoacă, care a candidat pe lista electorală a Partidului Liberal, renunțând de două ori succesiv la mandatul de deputat în favoarea funcției de primar.

Astfel rolul Tineretului în manifestarea machiavellismului în societatea moldovenească se observă mai mult dacă analizăm Tineretul din perspectiva acestor trei poziții care se reduc la una singură: *Tineretul perceput de politicieni ca mijloc de atingere a anumitor scopuri înguste*. Drept consecințe a percepției tineretului ca mijloc avem următoarele fenomene:

a. absentism – ce reprezintă atât reținerea tinerilor de la exercitarea dreptului de vot, cât și refuzul acestora de participare la activități politico-sociale, invocând așa motive ca ignoranță, apatie, lipsă de sens și importanță;

b. apatie politică – starea de indiferență a tinerilor față de problemele politice, stare provocată de lipsa de credibilitate a unor programe politice, a unor promisiuni electorale sau de repetatele dezamăgiri încercate de tineri ca urmare a rezultatelor negative ale politicilor promovate de guvernare;

c. apolitism – atitudinea unor tineri de refuz a oricărei angajări politice și de manifestare expresă a dezinteresului pentru faptele de ordin politic;

d. indiferentism politic – atitudine de refuz total al participării la viața politică. Distanța existentă între tineri, instituțiile publice și procesul democratic se datorează, de asemenea, lipsei tradiției de participare a tinerilor la edificarea unei societăți democratice și prospere. Tinerii continuă să se simtă frustrați, descurajați, dezinteresați, și în final devin indiferenți față de viața politică și socială;

e. detașarea de valorile politice - analizând scara valorică a tinerilor din Republica Moldova observăm că aceasta este într-o continuă schimbare, determinată de modificarea structurii sociale, a modelelor de identificare a tinerilor. Tranziția a determinat o inegalitate la nivel de oportunități sociale în ceea ce privește tinerii de la sat și cei de la oraș, în special în ceea ce privește condițiile de trai, posibilitățile de angajare în câmpul muncii și de petrecere a timpului liber. Constatăm că tinerii secolului XXI sunt materialişti, ei doresc să dețină un loc de muncă bine plătit, să aibă un loc de trai unde să-și poată întemeia familia. În același timp, observăm la ei și unele valori spirituale,

precum cele de prietenie, ajutor reciproc, patriotism, doar că acestea sunt umbrite de cele materiale.

Această constatare este demonstrată și de datele Barometrului Opiniei Publice (BOP), realizat de Institutul de Marketing și Sondaje IMAS-INC Chișinău, în luna noiembrie 2012, relevă că din numărul total al tinerilor intervievați, cu vârsta cuprinsă între 18-29 ani, la întrebarea „*vă rugăm indicați în ce măsură vă interesează politica?*”, 5,6% au răspuns cu *Foarte mult*, 14,6% - *Mult*, 36,2 % - *Nici mult, nici puțin*, 30,3 % - *Puțin*, 10,2 % - *Deloc*, și 3,2% - *Nu știu/Nu răspund*. La întrebarea: *În ce măsură credeți că oameni ca dvs. pot influența hotărârile importante care se iau la nivelul întregii țări?* 2,1% au răspuns că *În foarte mare măsură*, 9,3% - *În mare măsură*, 27,7% - *În mică măsură*, iar 47,5% - *În foarte mică măsură/Deloc*. Observăm că, în mare parte, tinerii nu-și conștientizează rolul și importanța în societate, fie din cauza atitudinii de neîncredere a „maturilor” față de aceștia, fie din cauza apatiei sau indiferenței. Totuși, aceste fenomene nu caracterizează tineretul Republicii Moldova în întregime. Există un segment al tinerilor care percep importanța implicării și participării la viața politică. Aceștia manifestă un activism politic înalt fie în cadrul organizațiilor de tineret a partidelor politice, în cadrul ONG-urilor, fie de sine-stătător, implicându-se în diferite evenimente cu tentă politică, participând la diverse mese rotunde, conferințe științifice, dezbateri, polemici.

Întrebarea la care vom încerca să răspundem în cele ce urmează este: de ce tinerii din Republica Moldova ocolesc domeniul politic? Răspunsul cel mai superficial și acceptabil îl reprezintă: tinerii, în general, nu sunt interesați de acest domeniu. Dacă acceptăm acest răspuns, se nasc imediat alte întrebări: care va fi viitorul clasei politice, dacă tinerii nu doresc să se implice în această activitate? De ce să-i lăsăm pe alții să hotărască asupra unor lucruri care ne privesc într-un mod direct sau mai puțin direct? Politica reprezintă singurul domeniu prin care un tânăr poate hotărî asupra sorții sale și ar trebui, cu toții, să profităm de această oportunitate.

Un răspuns mai complex care se poate da primei întrebări, reprezintă faptul că tinerii nu au experiența necesară pentru a se implica în politică. Pornind de la această afirmație trebuie să realizăm faptul că nu ne naștem învățați, iar pașii care îi facem în viață ne ajută să accedem pe o treaptă superioară. Curajul este hotărâtor în acest caz, iar acesta poate fi dobândit rapid prin intermediul faptelor, prin abilitatea de a acționa prompt. Totodată, sunt tineri care, pur și simplu, sînt dezamăgiți în acțiunile, activitatea clasei politice autohtone, considerând-o un fel de scenă a jafurilor și minciunilor. Din păcate, aceștia refuză să lupte împotriva sistemului, și îl acceptă ca atare, devenind în acest mod un anumit tip de conformiști (care acceptă convingerile altora, chiar dacă acestea nu corespund convingerilor proprii). Puțini însă sunt acei care au curajul să-l critice, dar se

opresc la acest stadiu. Tinerii trebuie să înțeleagă, să conștientizeze că se poate lupta împotriva unui sistem doar din interiorul acestuia, și nu din exterior.

Tinerii asociază politicul cu „lupta pentru putere”, „scandalul”, „grupurile de interese” și tot felul de „jocuri”. În opinia lor politica autohtonă este lipsită de profesionalism, predomină interesul personal, nepotismul și scandalul (termenul de „circ” este din ce în ce mai utilizat pentru aprecierea politicii moldovenești), nu există o ofertă ideologică astfel încât programele politice nu se pot diferenția. De aceea, primul lucru pe care l-ar schimba în viața politică vizează stoparea corupției și a nepotismului. În al doilea rând, tinerii optează schimbarea criteriilor de selecție a politicianilor-candidați. Tinerii insistă foarte mult asupra faptului că un om politic trebuie să aibă o pregătire temeinică, nu doar într-un domeniu profesional anume, ci și în domeniul științelor politice. În opinia lor, educația, cultura generală și competența profesională trebuie să facă parte din profilul unui om politic. Ei se arată revoltați de faptul că nu există nici un „filtru” și că „oricine” poate să devină om politic sau să candideze dacă are pârghiile necesare. Principalele calități pe care ar trebui să le aibă un om politic sunt cinstea și educația solidă. Un lucru pozitiv pe care îl poate face un om politic este să găsească „soluții”, să fie un „exemplu” și în general să aibă o „direcție” bine-determinată. Evenimentele din 6-8 aprilie au demonstrat faptul că tinerii simt necesitatea schimbărilor, implicării în procesul decizional, nu doar utilizarea acestora ca simple instrumente. Totuși, odată cu acțiunile devastatoare din 7 aprilie, putem remarca lacuna unei culturi a păcii și a unor proteste pașnice și legale, care, în principiu, sunt efective și mult mai rezonabile. Efectul „Psihologiei maselor”, menționat de Gustave le Bon, este caracteristic comportamentului tinerilor care au devastat instituțiile statului.

Astfel, în ultimul timp, în rândul tinerilor se observă o stare de anemie, plictiseală și dezamăgire. Ideile care animau adolescenții spre un activism civic nu mai au acel impact pe care l-au avut odinioară. Vectorul politic și ideologic care oferea speranțe și-a consumat energia animatoare. Este clar că situația în care ne aflăm în prezent nu este ceea ce și-au dorit tinerii care din tot sufletul sperau că odată cu înlăturarea „regimului Voronin”, lumea se va preschimba, că viața va începe să curgă pe un făgaș mai bun. De aproape patru ani de zile, însă, tinerii nu au simțit schimbări pozitive esențiale. În aceste condiții tineretul trebuie să conștientizeze că el este motorul schimbării, iar „adormirea” sa poate avea consecințe dezastruoase. Iată de ce este nevoie de noi idei care să mențină energia, setea de inovație a tinerei generații.

În opinia mea consider că tineretul trebuie abordat din perspectiva tuturor pozițiilor, însă sub o altă formă. Ar trebui să se pornească de la poziția *Tineretul ca scop*. În acest sens este necesar să se elaboreze niște politici centrate pe soluționarea principalelor probleme cu care se confruntă tinerii la etapa actuală, legate de studii, locuri de muncă, locuință, familie, sănătate, etc. Tinerii trebuie

percepți ca scop, deoarece ei reprezintă prezentul și viitorul țării. O astfel de abordare creează condiții favorabile pentru formarea și dezvoltarea la tineri a civismului, a atitudinii de bun cetățean, exteriorizată printr-un comportament politic și etic pozitiv, participarea activă la viața publică, respectul legii, conștiinciozitate în îndeplinirea îndatoririlor cetățenești, devotament față de patrie și spirit de răspundere. Următoarea poziție ar fi *Tineretul ca mijloc*. Odată ce li se asigură condițiile necesare formării și dezvoltării personalității, tinerii pot servi pe post de mijloc, în sensul pozitiv al cuvântului. Tineretul înseamnă forță, inovație, progres. Tineretul reprezintă cea mai importantă resursă a societății, care fiind valorificată corect, poate să confere culoare și intensitate vieții sociale în ansamblu. Astfel, potențialul juvenil poate fi utilizat cu ușurință drept mijloc de soluționare creativă și eficientă a principalelor probleme ale societății. Acestea fiind realizate se poate trece la a treia poziție: *Tineretul ca om politic*. Tinerilor trebuie să li se ofere șansa să se afirme pe scena politică, să crească și să se dezvolte în calitate de oameni politici, dinamizând în acest sens structura vechii elite politice cu elemente noi. Acesta este doar unul din numeroasele motive pentru care tinerii trebuie să se implice în politică. Durabilitatea comunitară este direct proporțională cu gradul de implicare a Tinerilor în funcționarea mecanismului de dezvoltare a societății. Cu alte cuvinte, în condițiile în care tineretul constituie 27,3% din totalul populației, Republica Moldova are toate oportunitățile să depășească multe bariere ale interminabilei tranziții.

Pentru a realiza toate acestea este necesar, în primul rând de a promova în următorii ani o politică *Pro-tineret*, care ar diminua criticismul problemelor „juvenile” și ar valorifica la justa valoare potențialul lor, ce ar include:

- Schimbarea atitudinii față de tineri, prin susținerea și promovarea acestora în toate domeniile, în special în funcțiile de conducere, la luarea deciziilor, întrucât tinerii sunt un generator de idei, sunt o sursă creativă a societății.

- Consultarea tinerilor competenți în procesul adoptării deciziilor referitoare la anumite probleme presante, în vederea acumulării ideilor inovatoare și originale, compatibile cu posibilitățile (resursele) soluționării problemelor respective.

- Un Minister al Tineretului depolitizat și condus de tineri cu experiență în domeniu (căci cine poate reprezenta interesele tinerilor mai bine ca tinerii, însăși);

- Asigurarea tinerilor cu locuri de muncă și cu salarii corespunzătoare unui trai decent, ceea ce va stopa emigrarea din mediul rural spre cel urban, precum și în străinătate.

- Multiplicarea formelor de sprijin al familiilor tinere, care actualmente sunt în cea mai mare parte dezavantajate.

- Susținerea inițiativelor tinerilor în toate sferile de activitate pentru a stimula creșterea economică și dezvoltarea durabilă a societății moldovenești.

- Întreprinderea măsurilor eficiente de combatere a bolilor sociale (narcomanie, alcoolism, trafic de ființe umane, corupție).

- Menținerea încrederii tinerilor față de guvernare prin respectarea promisiunilor electorale referitoare la soluționarea problemelor cu care se confruntă aceștia, cu scopul asigurării credibilității și legitimității în fața alegerilor ulterioare;

- Programe pentru tineret care să le motiveze activismul și participativitatea în soluționarea problemelor comunitare.

Necesitățile timpului cer ca componentei naționale să fie adăugată componenta socială, ignorată de partea activă a societății. Privite în trecut ca antagonice, naționalul și socialul trebuie să se regăsească într-o sinteză care să definească un nou mod de acțiune, noi obiective și noi idealuri, opuse „principiilor și valorilor” actualei clase politice. Tineretul trebuie să traseze acea cale care ar dezarma tabăra comunistă de argumentele de ordin social, dar în același timp să lipsească politicienii de dreapta de posibilitatea de folosi în mod rușinos ideea națională în calitate de nadă electorală. Mișcarea tinerilor are nevoie de propria direcție, care ca un tsunami să spele politica moldovenească de acțiunile machiavelice ale guvernanților. Tinerii trebuie să înceteze să mai privească în mod paternalist liderii de partide, „lingându-le crema de pe sacouri”, în așteptarea unor soluții miraculoase. Întotdeauna schimbările au fost posibile doar atunci când tinerii și-au conștientizat valoarea și rolul în societate și istorie. Schimbările cruciale au venit nu doar pe cale revoluționară, ci și pe cea evolutivă.

Schimbarea prin tineri înseamnă înfruntarea realității crude, acceptarea poporului cu toate neajunsurile și calitățile sale, refuzul tuturor ofertelor ispititoare de a părăsi țara, acceptarea provocării de a preschimba „ruinele țării în palate strălucitoare”, înfruntarea lipsurilor și umilințelor.

În evul mediu, pentru a primi gradul de „meșter”, specialistul trebuia să realizeze o „capodoperă”. Această capodoperă, pentru fabricarea căreia tânărul își dedica toată viața, demonstra calitatea superioară la care a ajuns meșteșugarul. Iată că pentru tineret există o mulțime de oportunități de a realiza „capodopere”, devenind în același timp „deschizători de drumuri”. În occident, unde „totul este realizat”, tinerii nu mai au o astfel de posibilitate istorică. Viața capătă sens în momentul în care omul lasă în urma sa lucruri de valoare. Anume în acest punct, în această idee se unesc acele două elemente aparent antagoniste: socialul și naționalul. Tânărul care depune mult efort, suflet și dorință pentru realizarea celei mai mari capodopere a vieții sale: o politică non-machiavelică, bazată pe valori general-umane și principii morale, o politică orientată spre un scop nobil: bunăstarea societății, având drept mijloc: resursa juvenilă.

Astfel, în mod ideal, *Scopul scuză mijloacele*, în cazul în care:

1. Scopul = tineret – în acest caz tineretul scuză mijloacele; De aici deducem, că doar un scop nobil scuză mijloacele;

2. Mijloace = tineret, iar Scop = dezvoltarea societății. De aici reiese ca nu scopul scuză mijloacele, ci mijloacele înnobilează scopul.

În concluzie, putem constata că societatea din Republica Moldova se confruntă cu grave probleme de natură economică, politică, socială etc. În mare măsură, aceste probleme au legături directe cu cultura politică a populației, dar și mai mult a tinerilor, care trebuie să fie clasa reformatoare în stat. Elita politică anacronică se folosește de toate mijloacele pentru a se menține la putere (fie vorba de manipularea prin mass-media, fie multe alte mijloace de dezinformare și control informațional al populației). Cultura politică a societății, îndeosebi a tinerilor, este axul esențial pentru a crea acele reforme adecvate și pentru a democratiza cu adevărat societatea din Republica Moldova. Nu poate exista democrație fără interes pentru politică și fără participarea la gestiunea treburilor comune, nivelul democratizării unei societăți depinzând de natura și gradul participării individului la viața politică, prin accesul la vot și controlul politicii guvernamentale. Un sistem politic este cu atât mai democratic cu cât implică mai mulți cetățeni în actul de conducere a societății. Dar individul nu poate opta, verbal sau acțional, decât pe baza informațiilor primite, a educației civice dobândite, ca urmare a socializării și a opiniei publice dominante în grupul social din care face parte.

RELEVANȚA ETICII INVAIRONMENTALE ȘI A ETICII BIOLOGICE ÎN PROBLEMELE DE EDIFICARE A ASIGURĂRII SĂNĂTĂȚII UMANE

Teodor N. Țirdea, dr. hab. în filosofie, prof. universitar, USMF
Diana Cobzac, doctoranda, USMF

Amplificarea limitelor prejudiciabile pentru om și biosferă distinge protecția privind asigurarea și îmbunătățirea mediului drept subiect de preocupare constant pentru întreaga planetă. Soluționarea problemelor ce țin de ocrotirea cadrului existențial ambiental concordă în prealabil cu gândirea ecologică veche, care atestă explorarea relației între comunitatea umană și spațiul înconjurător. Lumea postindustrială survine cu un dezechilibru major generat de creșterea inegalităților sociale, sărăcie, dinamică demografică, migrații, insecuritate națională, deteriorarea stratului de ozon, defrișare și secetă, deșeuri radioactive etc., precum și o manipulare a viului în beneficiul societății, unde nu se reflectă îndeajuns asupra măsurilor de evoluție tehnico-științifică referitor la contribuția